

Pohjois-Suomen erityispiirteet

Pohjois-Suomessa metsät ovat keskimäärin karumpia ja kasvavat hitaammin kuin Etelä-Suomessa. Kuva: © Heidi Hintikka

Luonnonolot ja metsänkasvatuksen edellytykset ovat Pohjois-Suomen eri osissa hyvin erilaiset. Etelä-pohjois-suuntainen sijainti ja korkeus merenpinnan tasosta vaikuttavat merkittävästi ilmastoon. Siten pohjoisessa puuntuotantoon vaikuttaa muuta Suomea kylmempi ilmasto sitä enemmän mitä pohjoisempana ja korkeammalla alueella metsät sijaitsevat.

Pohjois-Suomessa metsien käytön erityispiirteitä ovat myös poronhoito ja metsien suojelu.

- Poronhoito on tärkeä elinkeino Pohjois-Suomessa ja vaikuttaa metsätalouden harjoittamiseen. Lisätietoa: [Metsien käsittely poronhoitoalueella.](#)
- Metsien suojelu on painottunut Pohjois-Suomeen. Suurin osa suojelluista metsistä sijaitsee valtion omistamilla mailla. Lisätietoa: [Metsien suojelu.](#)

Metsien kasvupaikat ovat karumpia Pohjoisessa verrattuna Etelään

Pohjois-Suomen erityispiirteenä on keskimääräistä karummat kasvupaikat, mikä näkyy etenkin Lapin pohjoisimmissa osissa. Esimerkiksi Pohjois-Suomen (2,7 %) lehtojen ja lehtomaisten kankaiden osuus on kymmenen kertaa pienempi verrattuna Etelä-Suomeen (27,5 %) ^[1]. Kuitenkin Lounais-Lapin alueella on paikallisesti runsaasti lettoja ja lehtoja kalkkipitoisen maaperän vuoksi ^[2].

Moreenit muodostavat noin puolet Pohjois-Suomen maa-alasta ollen alueen yleisin maalaji. Eloperäisiä maalajeja, pääasiassa turvetta, on noin kolmannes ^[3]. Vähän savea ja hienoainesta sisältävät moreenimaat johtavat suhteellisen hyvin vettä ollen hyvä maalaji männyn kasvatukselle.

Mänty yleisin puulaji

Mänty on yleisin kasvatettava puulaji Pohjois-Suomessa. Puulajien monipuolistamista voidaan tavoitella, jos kasvupaikan olot sen sallivat. Esimerkiksi hieskoivu pärjää suhteellisen hyvin männyn sekapuuna turvemaalla. Mikäli koivua viljellään Pohjois-Suomen poronhoitoalueella, se ei yleensä onnistu ilman aitaamista ^[4]. Porot heikentävät myös koivun luontaista uudistumista ^[5]. Useat muut vaihtoehtoiset puulajit eivät ilmastollisista syistä menesty Pohjois-Suomessa.

Lämpeneminen on voimakkainta Pohjois-Suomessa ja vaikuttaa kasvuolosuhteisiin

Ennusteiden mukaan ilmastonmuutoksen aiheuttama lämpeneminen on Pohjois-Suomessa voimakkaampaa kuin Etelä-Suomessa. Myös sademäärien on ennakoitu kasvavan enemmän Suomen pohjoisosissa. Talvella, ja Pohjois-Suomessa myös keväällä, kovat tuulet näyttäisivät hieman heikentyvän. ^[6]

Erityisesti männyn, mutta myös koivun kasvun on ennustettu parantuvan Pohjois-Suomessa pidemmällä aikavälillä (ennuste vuoteen 2070 saakka). Myös kuusen kasvun ennustetaan paranevan. Ylipäättänsä ilmastonmuutokseen liittyvän, lisääntyvän metsien kasvun on arvioitu olevan voimakkaampaa maan pohjoisosissa ^[6] kuin Etelä-Suomessa.

Hyvät männyn siemenvuodet yleistynevät maan pohjoisosissa ilmaston lämmetessä. Lämpötila on myös tärkein siementen tuleentumiseen vaikuttava tekijä ^[7]. Tällöin luontaisen uudistumisen edellytykset paranevat.

Pohjois-Suomen syyskylvöissä on kasvavana riskinä siementen itäminen jo syksyllä tai jäätyminen talvella. Tämän vuoksi syyskylvöt tulisi tehdä mahdollisimman myöhään. Mikäli lumipeite vähenee, se voi vähentää niin sanottua jälki-itämistä eli osa siemenistä itää vasta kylvöä seuraavana kasvukautena. ^[8]

Lisätietoa: [Ilmaston muuttuminen Suomessa](#) artikkelissa Ilmastonmuutoksen hillintä ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen.

Tuhot lisääntyvät pohjoisessa

Kirjanpainajat hyötyvät kohoavista lämpötiloista, mikä voi mahdollistaa [kirjanpainajien](#) aiheuttamien tuhojen yleistymisen myös Pohjois-Suomessa. Erityisesti kuusen, mutta myös [männynjuurikäävän](#) riskialue laajenee yhä pohjoisemmaksi.

[Lumituhojen](#) ennustetaan lisääntyvän voimakkaasti Pohjois-Suomessa ^{[9][6]}. Lumikuormat näyttäisivät johtuvan ennen kaikkea märän lumen määrän lisääntymisestä.

Männyn yleisen sienitaudin [tervasrosan](#) pahimmat tuhoalueet keskittyvät Pohjois-Suomeen ^[10]. Ilmastonmuutoksen myötä tunturimittarin ja hallamittarin aiheuttamat tuhot Lapin tunturikoivikoissa uhkaavat levitä uusille alueille. Myös mäntymetsien merkittävä neulastuholainen, ruskomäntypistiäinen voi yleistyä Itä- ja Pohjois-Suomessa lämpenevien talvien seurauksena ^[6].

Eri metsätuhoihin voit tutustua tarkemmin [Metsätuhot ja metsien terveys](#) -osiossa.

Metsien käsittely korkeilla alueilla, lakimetsissä ja suojametsissä

Lisätietoa: [Metsien käsittely korkeilla alueilla, lakimetsissä ja suojametsissä](#).

Lue lisää samasta aiheesta: Metsätilan hoito | [Metsäsuunnittelu](#)

Kirjallisuus

1. Metsätilastollinen vuosikirja. 2014. Metsäntutkimuslaitos, Vantaa. 428 s.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-40-2506-8>
2. Husa, J. ja Teeriaho, J. 2015. Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Lapissa. Suomen Ympäristö 6/2015. Ympäristöministeriö, Suomen Ympäristökeskus. Helsinki.
<http://hdl.handle.net/10138/157886>
3. Johansson, P. ja Kujansuu, R. (toim.) 2005. Pohjois-Suomen maaperä: maaperäkarttojen 1:400 000 selitys 236 s.
https://tupa.gtk.fi/julkaisu/erikoisjulkaisu/ej_046.pdf
4. Kubin, E. & Savilampi, P. 1998. Rauduskoivun viljelyn onnistuminen poronhoitoalueella. s. 92-98. Teoksessa: Hyppönen, M., Penttilä, T. & Poikajärvi, H. (toim.). 1998. Poron vaikutus metsä- ja tunturiluontoon. Tutkimusseminaari Hetassa 1997. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 678. 141 s.
5. Mäkitalo, K., Penttilä, T. & Räsänen, P. 1998. Poron ja jäniksen vaikutus hieskoivun luontaiseen uudistumiseen tuoreilla kankailla Etelä- ja Keski-Lapissa. s. 109-121. Teoksessa: Hyppönen, M., Penttilä, T. & Poikajärvi, H. (toim.). 1998. Poron vaikutus metsä- ja tunturiluontoon. Tutkimusseminaari Hetassa 1997. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 678. 141 s.
6. Venäläinen A., ym. 2020a. Ilmastomuutos lisää metsätuhojen riskejä Suomessa. Metsätieteen aikakauskirja 2020-10454. Tieteen tori. 9 s.
<https://doi.org/10.14214/ma.10454>
7. Nygren, M. 2020. Metsäpuiden uudistumisbiologia. Metsäkustannus. 151 s.
8. Ruotsalainen, S. 2015. Jälki-itäminen männyn kylvössä. Teoksessa: Taimiuutiset 3/2015. Taimiuutiset 18 (3): 6–9.
9. Lehtonen, I., Venäläinen, A., & Gregow, H. 2020. Ilmastomuutoksen vaikutukset Suomessa metsänhoidon näkökulmasta. Ilmatieteen laitoksen raportteja 2020:5.
<http://hdl.handle.net/10138/319348>
10. Kaitera, J. & Nuorteva, H. 2001. Tervasroso – uusinta tietoa taudista ja tutkimuksen suuntia. Metsätieteen aikakauskirja 3/2001. Tieteen tori.